

KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI
KUTATÓINTÉZET

Mitől és hogyan lesz valaki felnőtt?

Sokszínű életutak, egységes vélemények

Murinkó Livia PhD

KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, tudományos főmunkatárs

E-mail: murinko@demografia.hu

III. Nyíregyházi Ifjúságkonferencia, 2019. április 25.

Miről lesz szó?

1. Mi az, hogy „felnőtt”? Definíciók és a közvélemény
2. A felnőtté válás helye az életútban
3. Átalakuló társadalmi-gazdasági környezet
4. A felnőtté váláshoz kapcsolódó legfontosabb életesemények
5. A felnőtté válás mint folyamat típusai
6. Társadalmi különbségek a felnőtté válásban

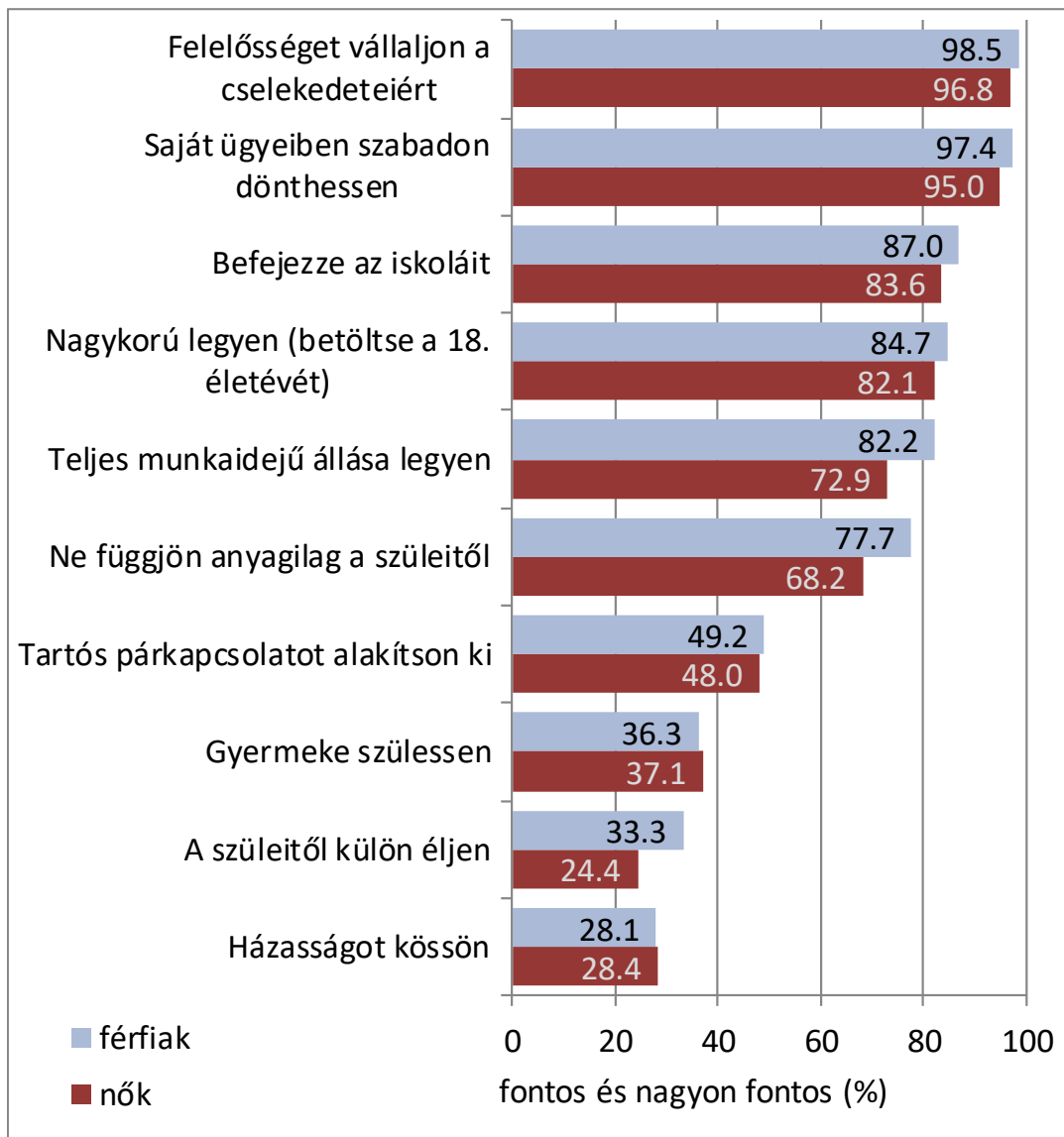
1. Mi az, hogy „felnőtt”?

- Többdimenziós fogalom: jogi, biológiai, pszichológiai, társadalmi érettség
- Társadalmi érettség = szülőktől való fizikai és anyagi függetlenedés, felnőtt szerepek átvétele
  1. Iskola → munkavállalás, anyagi függetlenség
  2. Önálló háztartás kialakítása
  3. Tartós partnerkapcsolat (házasság)
  4. (Gyermekvállalás)
- Általában nem egyszerre érik el (vagy el sem érik) a felnőtttség egyes dimenzióit
- Eltérhet az öndefiníció, a közvetlen környezet és a társadalom megítélése

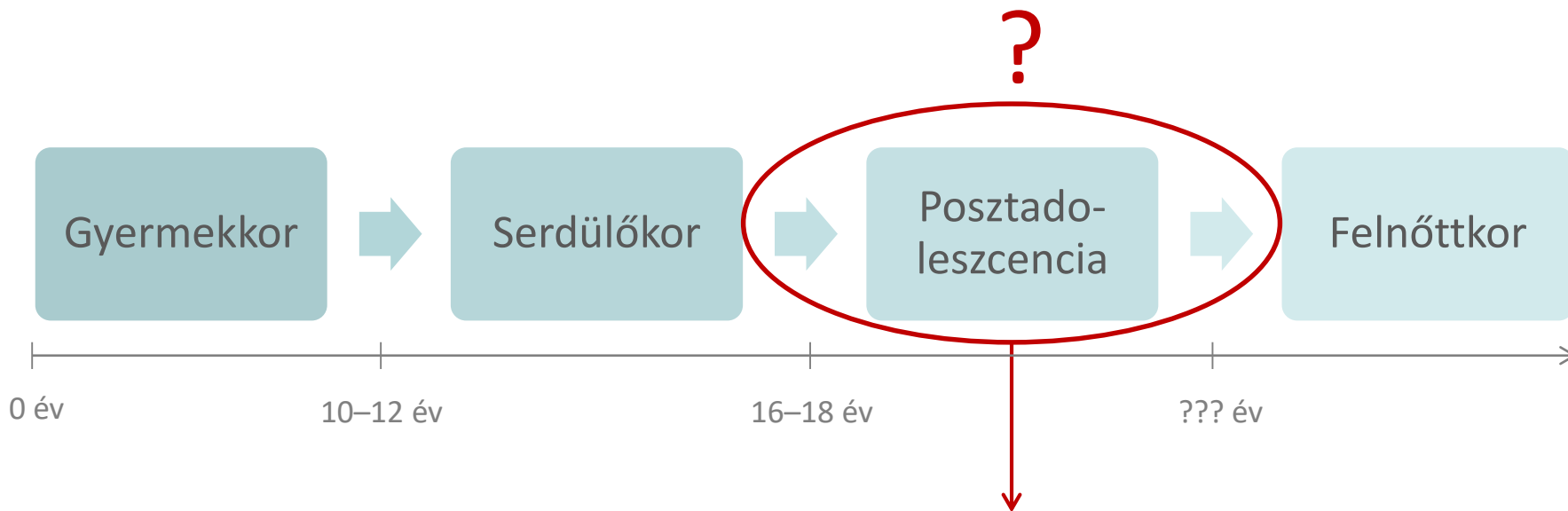
Mennyire fontosak a felsorolt tényezők a felnőtté válásban?

Az életkor jelentősége

- Hány éves kortól tekinthető felnőttnek egy nő/egy férfi?
- Nők: 18,9 év, férfiak: 21,6 év átlagosan (ESS 2006)
- Európában alig van eltérés, a társadalmi véleménykülönbségek kicsik → univerzális összeurópai elképzelés a felnőtté válás életkori határáról
- Állami szabályozás szerepe
- A tényezők fontosságának megítélése iskevessé függ a társadalmi helyzettől és átélt tapasztalatoktól → létezik egy „kollektív térkép” a felnőtté válásról

2. A felnőtté válás helye az életútban: gyors átmenet vagy egy önálló életszakasz?

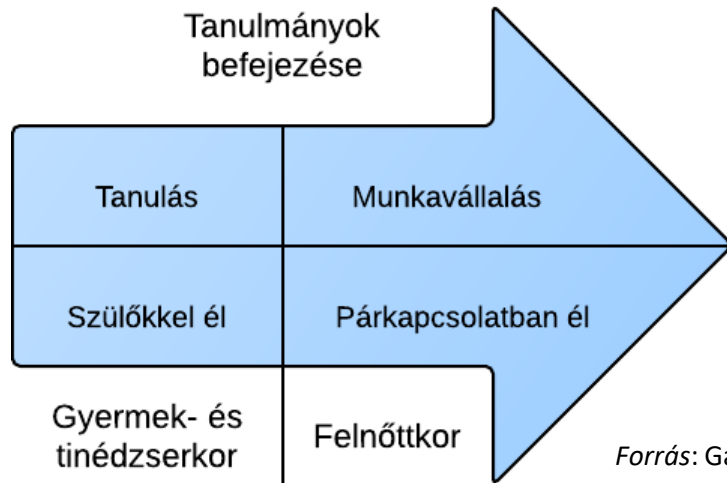

- Önálló életszakasz ékelődik be a serdülőkor és a felnőttkor közé
- Változó hosszúságú
- Felnőtté válás határa elmosódott (főként a vége)
- Nem egyszeri lépés, hanem egy fokozatos és többdimenziós átmenet
- Kitolódó életesemények, meghosszabbodott felnőtté válás, növekvő változatosság, szabálytalanság (sorrend és időzítés), kettős státuszok, visszafordíthatóság

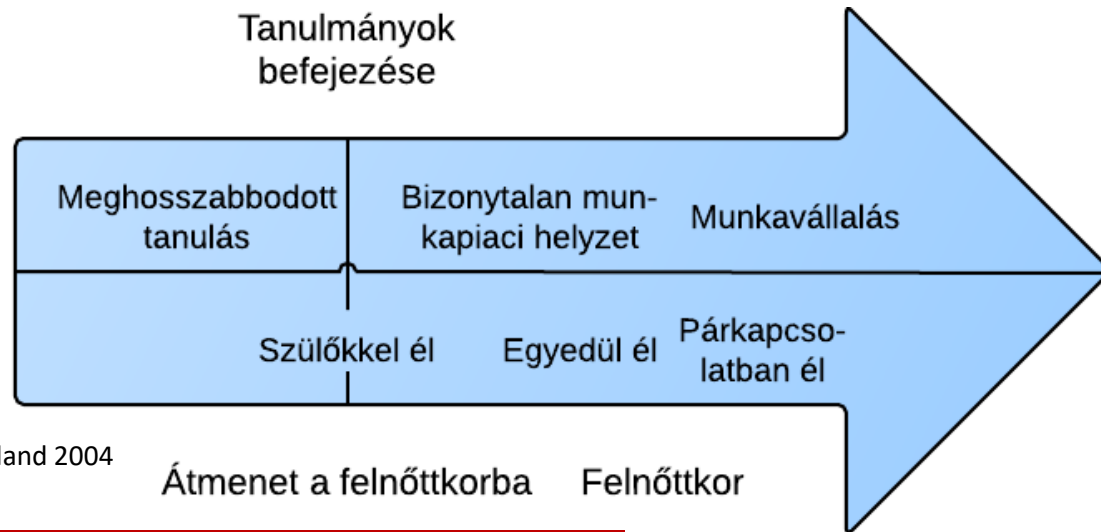
A felnőtté válás szerepalapú modelljei

(a) A „háború utáni” modell

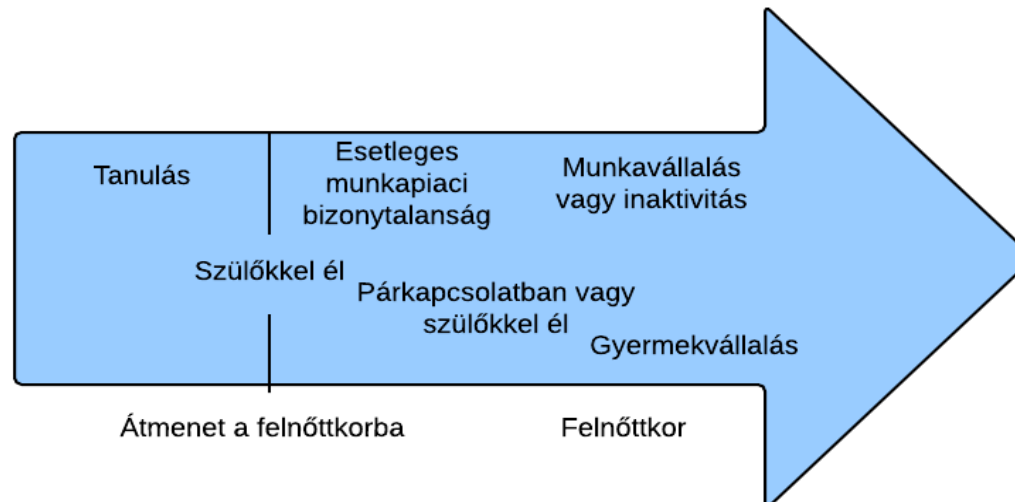

Forrás: Galland 2004

(b) Az „elhúzódó átmenet” modellje

(c) Az „elhúzódó átmenet” magyar viszonyokra adaptált modellje

3. A társadalmi-gazdasági környezet szerepe a felnőtté válásban

---

- Befolyásoló tényezők: az ország (és a világ) gazdasági folyamatai, munkaerőpiac, oktatási rendszer, szociálpolitika, lakáspiac, területi különbségek, társadalmi egyenlőtlenségek, szegénység, egyes generációk létszáma, társadalmi attitűdök és elvárások stb.
- Gyökeresen eltérő lehetőségek a rendszerváltás után:
  - Munkanélküliség megjelenése, bizonytalan munkaerő-piaci helyzetek
  - Oktatásban töltött idő kitolódása (1990 – 13,8 év, 2008 – 17,8 év), felsőoktatási expanzió
  - Szülői ház elhagyása és a családalapítás kitolódása (vagy elmaradása)
- EU-csatlakozás: kitáguló lehetőségek
- Gazdasági válság: munkanélküliség emelkedett, szülőkkel élő fiatal felnőttek aránya nőtt, lakáshoz jutás nehezebb

4. A felnőtté váláshoz kapcsolható demográfiai események

- A fiatal felnőttkor egy „demográfiailag sűrű” életszakasz
- Gyakori az élettársi együttélés, a párkapcsolati életút elvárt eleme
- Első házasságkötés átlagos életkora (1990–2017):
nők: 22 év → 29,9 év
férfiak: 24,7 év → 32,7 év
- A nők átlagos életkora az első gyermek megszületésekor:
1990 – 23 év, 2018 – 28,6 év
- Házasságon kívüli születések aránya: 13,1%-ról 55%-ra nőtt
- Terjed a gyermektelenség: 41–45 éves nők 11%-a, férfiak 22%-a (2011)

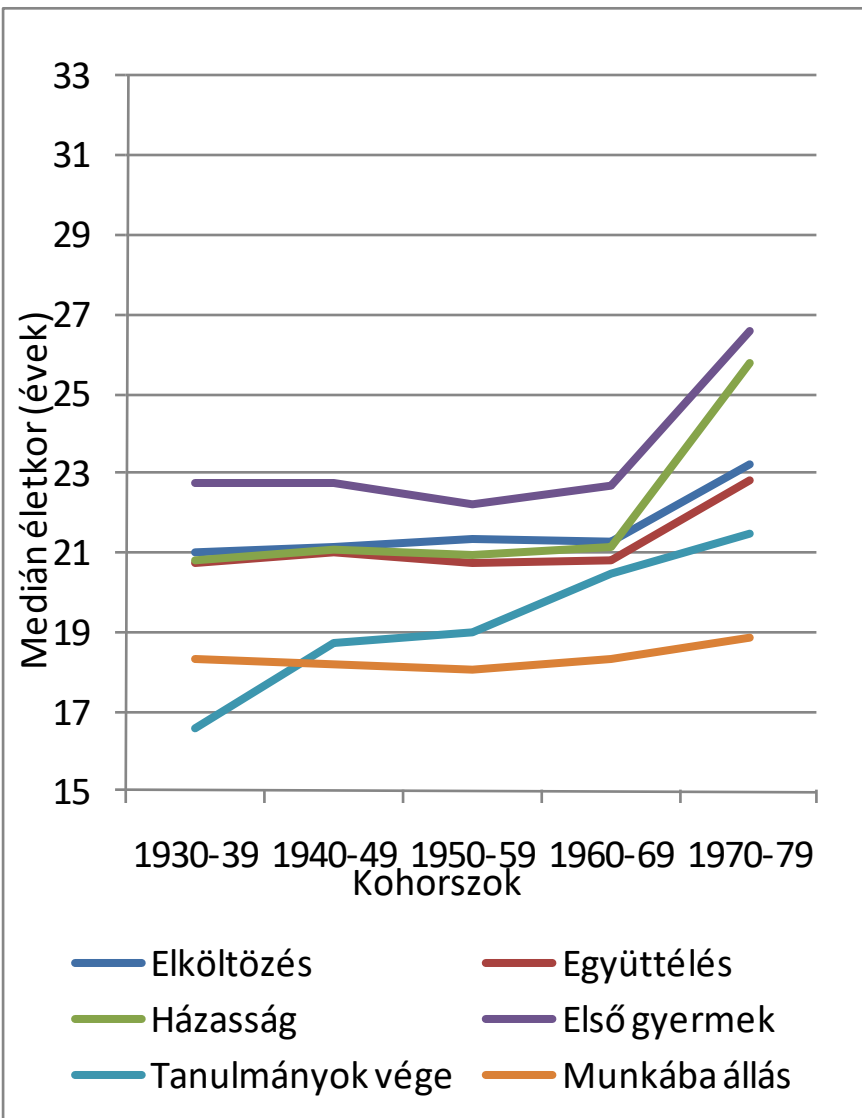
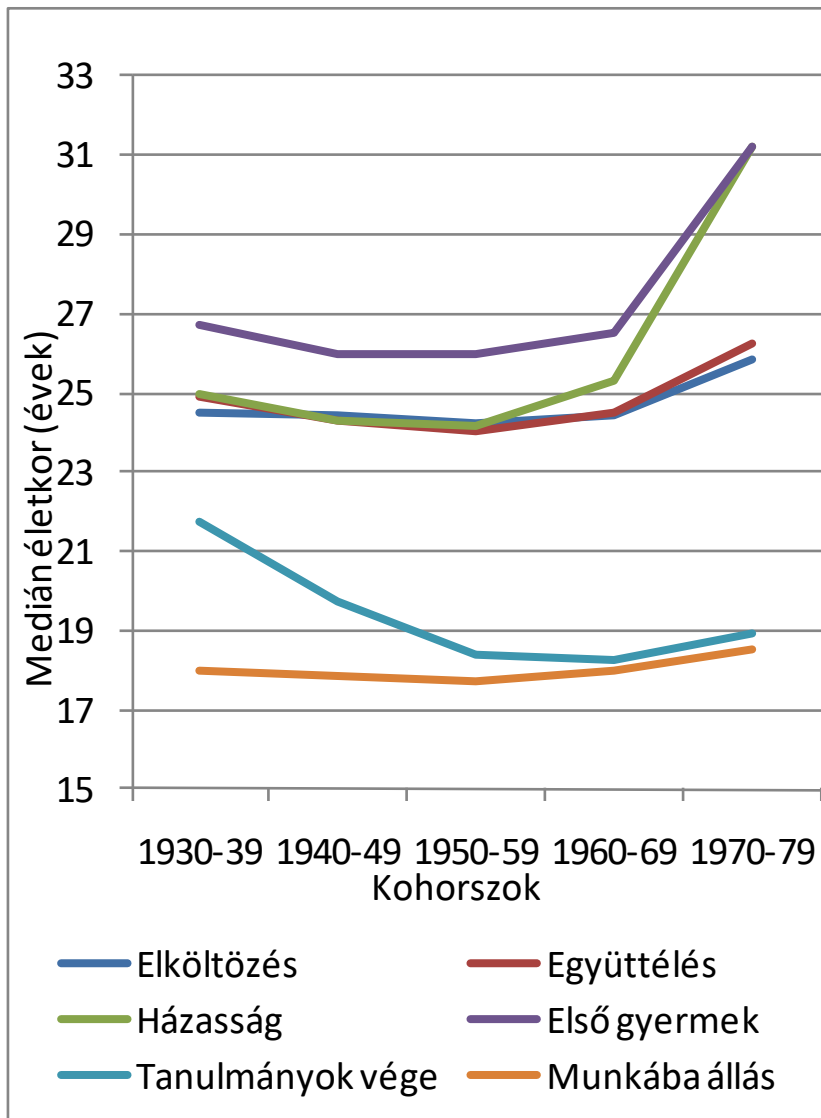

Életesemények bekövetkeztének medián életkora

Férfiak

Nők

A szülőkkel élő 30-asok és 40-esek

	Nők	Férfiak
30–39	16%	27%
40–49	10%	19%

- Szülőkkel él (2012–13):
- Lehetséges előnyök: olcsóbb lakhatás, segítség házi munkában vagy gyermeknevelésben, érzelmi támogatás, gondozás stb.
- „Biztonsági háló” krízishelyzet (pl. válás, munkanélkülié válás) esetén
- De potenciális konfliktusforrás is
- Hosszú- és rövidtávú megoldás is lehet
- Társadalmi attitűdök és elvárások is támogatják
pl. 40% szerint egy felnőtt gyermek sosem túl idős ahhoz, hogy a szüleivel éljen; átlagosan a férfiakat 31 évesen, a nőket 30 évesen tartják túl idősnek
- Alacsonyabb iskolai végzettség, több munkanélküli és rokkantnyugdíjas, több egyedülálló és gyermektelen, mint a teljes 30–49 éves népességben
- 4 típus:
  1. A kényelmes „mama hotel” lakói (40%)
  2. A szűkös „mama hotel” lakói (21%)
  3. Elvált visszaköltöző szülők (21%)
  4. Háromgenerációs családok (18%)

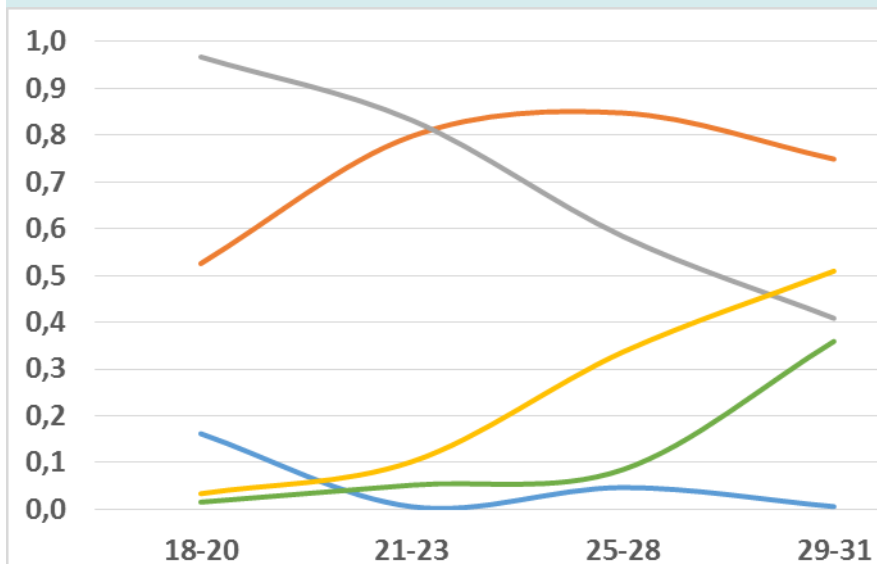
5. A felnőtté válás mint folyamat típusai

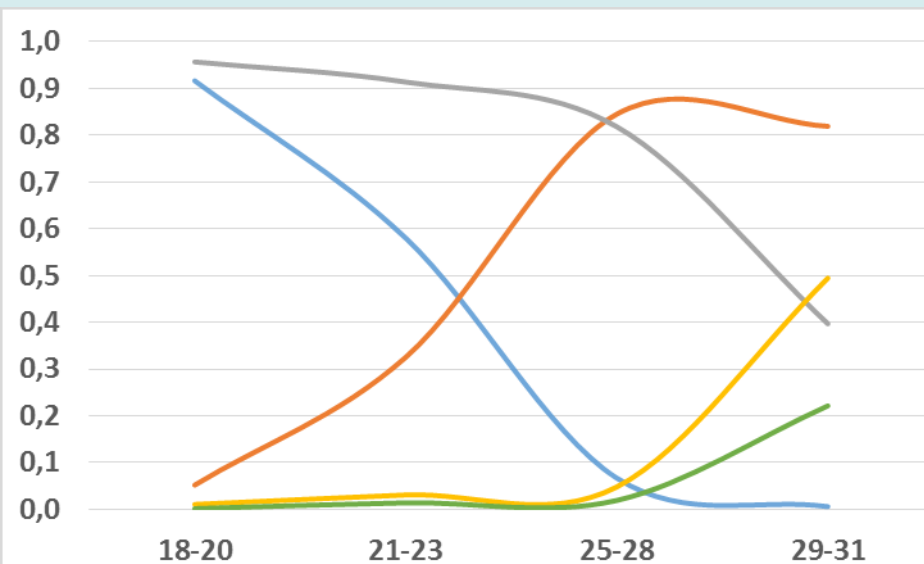
- Többdimenziós, dinamikus nézőpont szükséges
- Példa: az 1981–1983-ban születettek életútja 18 és 31 éves koruk között
- Élethelyzetek a 20-as éveik során jelentősen eltérnek és időben változnak, a posztadolescencia szakasza nagyon eltérő élethelyzeteket takar
- Nincs egyetlen domináns felnőtté válási mód
- A (viszonylag) korán és a későn családot alapítók között egyaránt van magas és alacsony iskolázottságú csoport

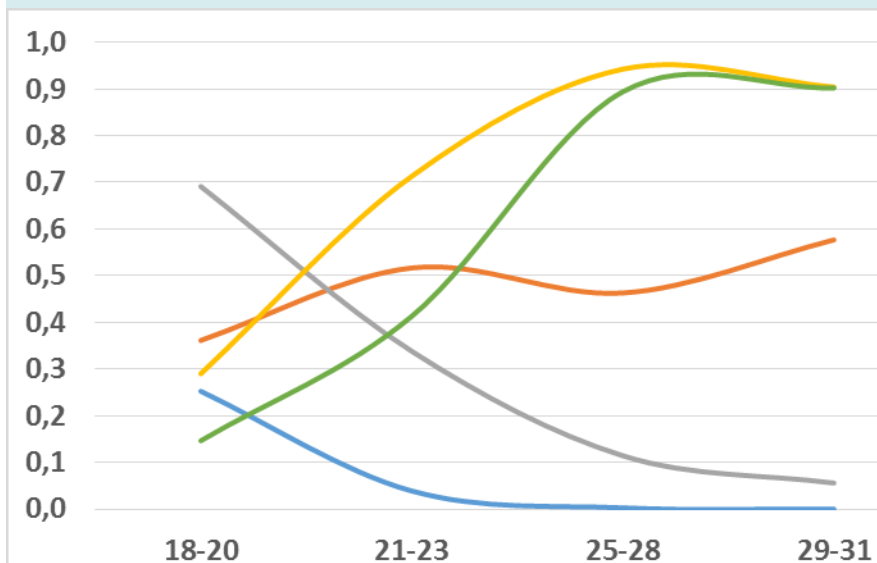
Korai munkavállalás, késői családalapítás (24,1%)

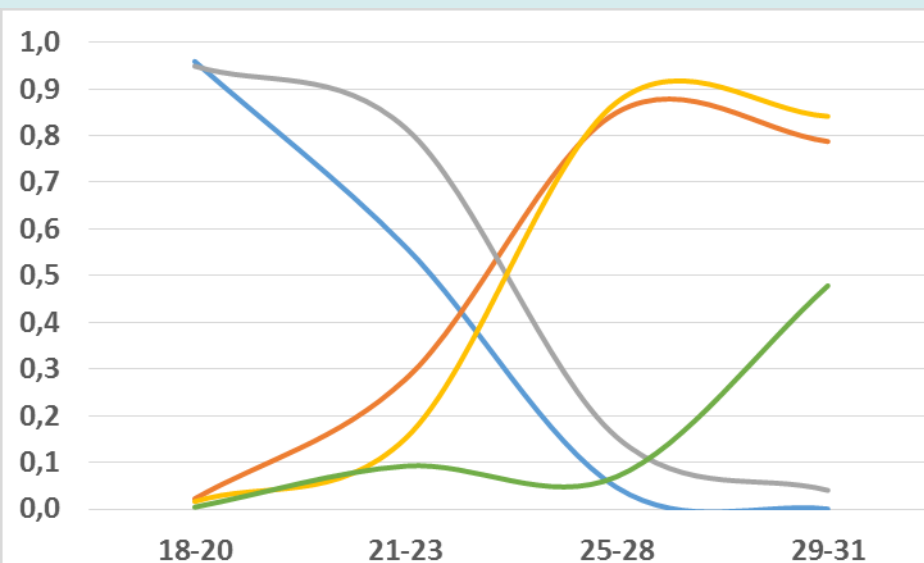
Iskolázott életút késői családalapítással (43,4%)

Korai családalapítás (17,8%)

Iskolázott életút családdal (14,7%)

— Főállású diák — Kereső munkát végez — Szüleivel él — Partnerrel él — Gyermek született

6. Társadalmi különbségek

- Három diskurzus az elhúzódó felnőtté válással kapcsolatban:
  1. Új fogyasztói középosztályhoz köthető jelenség (a fiatalok nem akarnak felnőni, kerülnek a felelősségvállalást, halogatják a fontos életeseeményeket)
  2. Ez a racionális válasz a megváltozott lehetőségekre, a bizonytalanságra („kapunyitási pánik”), a szülői generáció életútjához nem lehet viszonyítani
  3. A hátrányos társadalmi-gazdasági helyzetűekre jellemző (nem engedhetik meg maguknak, hogy „felnőjenek”)

Társadalmi különbségek az életutakban

- A két iskolázott csoport háttere és helyzete előnyös
- A „túl korai” önállósodás és a „bennrekedés” egyaránt összefügghet társadalmi hátrányokkal
- A korai családalapítók háttere és elért helyzete a leghátrányosabb
  - Felnőtté válás fő útja számukra a partnerkapcsolat és a gyermekvállalás
  - Munkapiaci integráltságuk alacsony
  - Szülői erőforrások és az azokhoz való hozzáférés szűkös, származási hátrányok újratermelése
- A korán munkát vállalók, későn családot alapítók helyzete szintén rosszabb az átlagnál, de előnyösebb a munkaerő-piaci helyzetük, mint a korán családot alapítóké
  - Megtört párkapcsolati életút, visszaköltözés
  - Munkanélküliségi tapasztalat

Köszönöm a figyelmet!

.....

Az előadás letölthető a <http://doi.org/10.5281/zenodo.3632559> oldalról és a doi segítségével hivatkozható!

Irodalmak:

- Monostori J. – Murinkó L. (2018): **Háztartás- és családszerkezet.** In Monostori J. – Őri P. – Spéder Zs. (szerk.): *Demográfiai portré 2018: Jelentés a magyar népesség helyzetéről.* KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest, 177–197.
- Murinkó L. (2016): **Pathways into adulthood in Hungary: a two-step latent class analysis.** *Research Highlights* 29.
- Monostori J. – Murinkó L. (2015): **Család- és háztartásszerkezet.** In Monostori J. – Őri P. – Spéder Zs. (szerk.): *Demográfiai portré 2015: Jelentés a magyar népesség helyzetéről.* KSH NKI, Budapest, 153–170.
- Spéder Zs. – Murinkó L. – R. A. Settersten (2014): **Are Conceptions of Adulthood Universal and Unisex? Ages and Social Markers in 25 European Countries.** *Social Forces* 92(3), 873–898.
- Murinkó L. (2013): **Első elköltözés a szülői házból Magyarországon. A szülői ház elhagyásának időzítése, párkapcsolati környezete és családi háttér szerinti különbségei.** KSH NKI Kutatási Jelentések 94. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Murinkó L. (2010): **Mitől lesz valaki felnőtt? A családi szerepek és az önállóvá válás szerepe a felnőtté válásban Magyarországon.** *Demográfia* (53)1, 7–37.

